

TÜRKİYE 14. KOMUR KONGRESİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

1978 yılından bu yana 2 yılda bir TMMOB Maden Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesi tarafından düzenlenen Türkiye Kömür Kongreleri'nin onördüncüsü 2-4 Haziran 2004 tarihleri arasında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Gösteri ve Konferans Salonlarında gerçekleştirilmiştir.

Kongre süresince teknik oturumlarda 29 adet bildiri ile uzmanlar tarafından hazırlanan 3 adet çağrılı bildiri sunulmuştur.

Kongrenin ikinci günü "Küreselleşme ve Özelleştirme Sonrası Madencilik Sektörünün Durumu" konulu bir panel düzenlenmiştir. Paneli Devlet eski bakanlarından Sn.Tmaz TİTİZ yönetmiş ve Oda Başkanımız Sn. Mehmet TORUN, Madencilik Başkanlar Konseyi Başkanı Sn. İsmet KASAPÖĞLU, Türk - İş adına Sn. Çetin ALTUN ve Sn. Adil AYTEKİN panelist olarak katılmışlardır. Oldukça kalabalık bir izleyici topluluğunun da panele aktif olarak katılmaları, tartışmaları hem renklendirmiş hem de ilgiyi canlı tutmuştur.

Kongre süresince açık tutulan "Maden Makinaları ve Donanımı" sergisine kamu ve özel sektörden 18 madencilik kuruluşu katılmıştır.

Kongre, 400 adet delege ve çok sayıda konuk tarafından ilgiyle izlenmiştir. Kongrenin sosyal etkinlikleri kapsamında ise, Zonguldak Şehir Turu, Gökgöl Mağarası Gezisi ve Asma İşletmesi Ocak Gezisi yer almıştır.

Bu kez Kömür Kongresi'nin, "Maden Kanunu'nun" TBMM'den geçmesi ve TTK'nın da bu kanun kapsamına alınmasının hemen ertesinde gerçekleştirilmesi, kongreye olan ilgiyi artırmıştır. Kongrede çeşitli platformlarda Maden Kanunu ve TTK'nın bu kanun kapsamına alınması da katılımcılar tarafından değerlendirilmiştir.

Açılış konuşmalarını Zonguldak Şube Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Erdoğan KAYMAKÇI ve Oda Başkanımız Mehmet TORUN'un yaptığı kongreye;

Zonguldak Valisi Yavuz ERKMEN, Zonguldak Milletvekilleri, Fazlı ERDOĞAN, Nadir SARAÇ ve Harun AKIN, Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreteri ve GMİS Genel Başkanı Çetin ALTUN, Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri Mustafa TÜRKEL, Zonguldak Belediye Başkanı, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Rektörü,TTK Genel Müdürü, Maden İşleri Genel Müdürü, siyasi partiler, kitle ve meslek örgütlerinin başkan ve yöneticilerinin yanısıra çok sayıda konuk ve öğrenci katılmıştır.

Türkiye 14. Kömür Kongresi, kömür madenciliğinin bilim ve teknolojisindeki gelişmelerin geniş kesimlere aktarılması, gelişen ekonomiler içerisinde

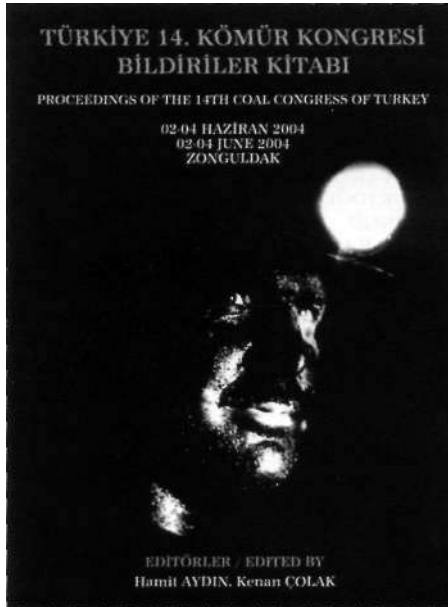
kömür madenciliğinin ülke kalkınmasındaki önemini vurgulanması, sanayi - üniversite işbirliğinin artırılması, özelleştirme politikalarının hızla uygulandığı dünyada ve ülkemizde özelleştirilen ve özelleştirilmeye çalışılan madencilik sektörünün durumunun irdelenmesini amaç edinmiştir.

Sunulan bildiriler ve panelde ortaya konan görüşlerin ışığı altında kongrede aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1) Havzanın da dahil edildiği yeni Maden Kanunu uyarınca havza açısından yeni bir dönem başlayacaktır. Bu süreçte havzada kamu eliyle yapılan madencilik çalışmaları sona erdirilecek, Ku-

ram, birçok hukuksal, bürokratik ve sosyal kısıtlamalarla karşı karşıya bırakılarak, ülkemiz için stratejik önemi olan taşkömürü kaynaklarının ekonomiye kazandırılmasında zorluk çekilecek ve zamanla tasfiye edilecektir.

Günümüzde, yeraltı madencilik faaliyetlerinin özelleştirilmesine, Kozlu Müessesesi'ndeki galeri açma işlerinin özel sektöre devredilmesiyle yeni bir boyut kazandırılmıştır. Bu tür uygulamaların diğer müesseselere ve üretim faaliyetlerine de yaygınlaştırılması ihtimali ciddi kaygılara neden olmaktadır. Özelleştirme esnasında özel sektöre büyük kolaylıklar sağlanacağı

ETKİNLİKLER

taahhüt edilmiştir. Bu olanakların Kurum çalışanlarına da sağlanması durumunda galeri ilerlemelerinde istenen randıman artışları rahatlıkla elde edilebilecektir.

2) Ülkemiz demir-çelik sektörünün yıllık 4,5 milyon ton taşkömürü ihtiyacı vardır ve eğilim bu ihtiyacın tamamının ithalat yoluyla karşılanmasına yöneliktir. Bir zamanlar 40 \$ olan ithal taşkömürü fiyatları, günümüzde 200 \$'a tırmanmış bulunmakta ve gelecekte de bu fiyatın 130\$m altına düşmesi beklenmemektedir. Bu nedenle demir-çelik sanayimiz bir an önce dışa bağımlı olmaktan çıkartılmalı ve kuruluş amaçlarına uygun olarak, koklaşabilir taşkömürü ihtiyaçlarının tamamı yerli kaynaklardan karşılanmalıdır. Bu amaca yönelik olarak TTK için gerekli olan yatırımlara bir an önce başlanmalıdır.

Kömür ithalatında uygulanan gümrük muafiyeti kaldırılmalı ve ithal kömürden alınacak fonlar, TTK yatırımlarının finansmanında kullanılmalıdır.

3) Havzada 5 milyon tonu TTK, 4,5 milyon tonu özel sektör eliyle olmak üzere toplam 9,5 milyon ton satılabilir taşkömürü üretimi yapılacağı ve 10.000 kişiye yeni istihdam olanağı sağlanacağı yetkililer tarafından kamuoyuna duyurulmuştur. Bu üretim ve istihdam hedefleri sektör çalışanları ve bilim adamları arasında büyük heyecan yaratmıştır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik projeler ile diğer öngörülerin açıklanması ve ilgililer arasında tartışmaya açılması beklenmektedir. Bu projeler uygulanabilir bulunduğu takdirde sektör çalışanları her türlü desteği vereceklerdir.

4) Elektrik enerjisi üretiminde 1985 yılında % 0,17 olan doğalgaz kullanım payı, günümüzde yaklaşık %60'lara ulaşmıştır. Dünya ortalaması ise %18 civarındadır. Buna karşın, aynı dönemde linyit kullanımı %42'den %20'lere düşmüştür. Bu durum, beraberinde sektörde istihdam daralmasını da getirmiş olup, çalışan sayısı %50 azalmıştır. "Al ya da Öde" şeklindeki doğalgaz ithalatından ve enerji üretiminde doğalgaz kullanımından derhal vazgeçilmelidir.

Günümüzde, ülkemizin elektrik ihtiyacının büyük bir kısmı alım garantili doğalgaz ve özel sektöre ait ter-

mik santrallerden karşılanırken, kamuya ait termik ve hidrolik santrallerin üretim kapasiteleri bilinçli olarak düşürülmektedir. Linyit üretimini azaltan ve sektörde istihdamı daraltan bu uygulamaya son verilerek, büyük özverilerle kurulmuş olan kamu elektrik santrallerinin tam kapasiteyle çalıştırılmasına öncelik verilmelidir.

Yaklaşık 150 milyar \$ dış borcu bulunan ve bu borcu, tekrar borçlanarak ödeyen ve her geçen gün iç ve dış borçları artan ülkemizin derhal yerli kaynak kullanımına ağırlık vermesi zorunludur. 2003 yılında 26 milyar \$ dış ticaret açığı oluşmuştur. Bu açığın içinde, üzülenek belirtmek gerekir ki, TTK kömürü yerine, daha ucuz olduğu iddia edilen ithal kömür kullanımının da payı vardır. Borçlarımızı borç olarak ödediğimiz,

kazanmadığımız, başkalarına ait parayı harcadığımız böyle bir dönemde, ithal kömürün, sanıldığı gibi ucuza gelmediği açıktır.

TMMOB 37. Genel Kurul Sonuç Bildirgesinde de vurgulandığı gibi; Türkiye'nin kaynaklarının planlı bir şekilde değerlendirilmesi ile artacak olan toplumsal üretimimiz, bu ülkenin tüm insanlarına, insan gibi bir yaşam sağlamaya yeter düzeydedir.

Ülkemizin tüm beşeri ve doğal varlıkları özel sermaye istismarından kurtararak, toplumsal gönencimizin artırılmasına yönelik, ulusal, bölgesel ve kentsel düzeyde planlı ve kamusal bir ekonomi politikası esas alınmalı, kamusal kaynaklara bağlı ve istihdamı artırıcı bir sanayileşme ve kalkınma hamlesi hedeflenmelidir. Özelleştirmeler durdurulmalı, bu sürece gerekçe oluşturması için yıllardır bilinçli bir şekilde kötü yönetilen kamu kuruluşları yeniden güçlendirilmelidir.

Kongre kapanış oturumunda yapılan değerlendirmeler ve "Sonuç Bildirgesi" kongrenin amacına ulaştığını göstermektedir.

Yürütme Kurulu olarak Türkiye 14. Kömür Kongresinin gerçekleşmesine katkıda bulunan tüm kişi ve kuruluşlara teşekkür ederiz.

**Türkiye 14. Kömür Kongresi
Yürütme Kurulu**

TÜRKİYE 14. KOMUR KONGRESİ AÇILIŞ KONUŞMASI

Son yıllarda esmeye başlayan küreselleşme rüzgarları ile birlikte, çok uluslu şirketlerin ulusların toplumsal ve ekonomik yaşamlarındaki belirleyici konumları önemli ölçüde güçlenmiştir. Pazarın, üretim ve üretim teknolojisinin az sayıda mega şirketin denetiminde olması, hemen tüm sektörlerde söz konusu şirketler tarafından ve bu şirketler yararına yapısal değişim süreçlerinin başlatılmasına neden olmuştur. Söz konusu şirketlerin pazardaki güçlerini giderek artırmaları sonucu küresel ve yerel ölçekte tekelleşme daha da artmıştır. Çok uluslu şirketlerin yararına olacak şekilde; madencilik sektörlerinde gerek mülkiyet ve yönetim değişikliklerini sağlamaya, gerekse söz konusu şirketlerin pazara girişinin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik olarak, ilgili ülke yasalarının değiştirilmeleri gündeme getirilmiştir. Bu değişiklikler sonucu, özellikle gelişmekte olan ülkelerde yerli özel madencilik şirketleri, yasal düzenlemeler ile pazara girişleri kolaylaştırılan uluslar arası tekellerin rekabeti karşısında tutunamamış, bu şirketlerin taşeronu durumuna düşmüşler, genellikle de söz konusu tekellerin içerisinde erimek durumunda kalmışlardır. Kamu madencilik kuruluşları ise, büyük oranda tasfiye olmuş, ulusal madencilik üretimlerinde büyük gerilemeler yaşanmıştır.

Ülkemiz, istenilen sanayileşme hamlesini bir türlü gerçekleştirilememiştir. 1950 yılı itibariyle % 14 olan sanayinin GSMH içindeki payı geçen 48 yıl zarfında ancak % 6,3 artırılabilmiş ve % 21 olarak gerçekleşmiştir. Sanayinin GSMH içindeki payında 1980 yılından bu yana gerçekleşen değişim ise, ancak % 2,6 düzeyindedir. Sanayinin GSMH içindeki payının en az % 50'ler düzeyinde olması gerekmektedir.

Böylesi bir yapıdan en fazla zarar gören sektörlerin başında madencilik sektörü gelmektedir. Sanayi sektörleri yerine hizmetler sektörünün genişlemesi, sanayi sektörlerine hammadde sağlayan madencilik sektörünü de zor durumda bırakmış, sektörün işlevi ülkeye döviz girişi sağlamak üzere yurtdışına hammadde ihracı

düzeyine indirgenmiştir. Oysa, madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, sadece fazla miktarlarda üretilip yurt dışına satılarak döviz elde edilmesinde değil, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu anlamda madencilik ve sanayi sektörleri karşılıklı olarak birbirlerini besleyen sektörlerdir ve entegrasyonları sağlandığı ölçüde büyürler. Dolayısıyla, ülke sanayisinin gelişmemesi madencilik sektörünü de olumsuz etkilemekte, bu sektöre yapılacak

yatırımlar hızla hizmetler sektörüne kaçmakta ve madencilik sektörünün ülke ekonomisine katkısı hızla düşmektedir. Ülkemizde madenciliğin GSMH içindeki payı % 1'ler düzeyindedir. Oysa gelişmiş ülkelerde bu oran % 6 ile % 12 arasında değişmektedir.

Enerji, ülkelerin sanayileşmesinin en önemli unsurlarından biridir. Elektrik enerjisinin ucuz, güvenilir, sürekli ve temiz olması aranan özelliklerindedir. Bu özellikleri sağlayan yerli kaynaklarımız dururken, yurtdışından doğal gaz alımı ile ilgili "al ya da öde" şeklinde adlandırılan anlaşmaların yapılarak ülkeye hesapsız, plansız doğalgaz girişinin önünün açılması sonucu, yerli kömürlerimizle çalışan termik santrallerin mevcut kurulu kapasiteleri atıl bırakılmıştır. Doğalgazın elektrik enerjisi üretimindeki payının % 60'lara yükselmesi, Türkiye'nin enerji arz güvenliğinden tamamen vazgeçmesi anlamına gelmektedir. Dünyada ortaya çıkabilecek muhtemel bir enerji krizi durumunda ülkemiz ciddi yaralar alacaktır. Ülkemizde hemen hemen hiç üretilmeyen doğal gazın, elektrik enerjisi üretiminde kullanılmasına yönelik yanlış politikalar, yerli kömürümüzün elektrik enerjisi üretimindeki payını % 15'lere düşürmüştür. Yine ithal kömüre dayalı olarak kurulan Yumurtahk-Sugözü termik santrali ciddi bir yanlışlığı göstermektedir. Hemen 150 km. yanı başındaki Tufanbeyli kömür sahası dururken kilometrelerce uzakta Kolombiya'dan kömür getirerek milyonlarca dolar döviz olarak yurtdışına çıkarmanın mantıklı bir izahı olamaz. Bunların sonucu olarak da, kamu ve özel kömür

ETKİNLİKLER

madencilik sektörleri ciddi şekilde olumsuz etkilenmiştir. Yıllık üretim kapasitesi 50 milyon ton olan T.K.İ kurumu 18-20 milyon ton üretim ile sınırlandırılmış olup, işsiz hale getirilmeye çalışılmaktadır. Çalışan sayısı 35.000'lerden 15.000'lere düşmüştür. Birçok birimi kapatılmış, çalışanlar mağdur edilmişlerdir. Elektrik enerjisi arz-talep dengesinin sorunsuz sürdürülebilmesi için, ulusal maden kaynaklarımıza öncelik veren akılcı bir politikanın zaman geçirilmeden oluşturulması gerekmektedir.

Ülkemizin demir-çelik endüstrisine Cumhuriyetin ilk yıllarından beri katkı sağlayan taşkömürü havzası, uzun yıllardır yanlış politikaların uygulanması sonucu darboğaza sokulmuş, planlama hataları ve yatırım yapılmaması sonucu tükenme noktasına getirilmiştir. Metalurjik kok elde edilen tek taşkömürü havzamızın önemini kavrayarak ülke sanayisine maksimum katkıyı sağlayacak şekilde planlanması önem arz etmektedir. Kanun değişikliği tasarısı ile Ereğli Taşkömürü Havzası, Maden Kanunu kapsamına alınmakta ve Türkiye Taşkömürü Kurumu'na havzadaki sahaları devretme hakkı verilmekte idi. Odamızın gayretleriyle oluşturulan kamuoyu baskıları nedeniyle "devretme" kelimesi kanun kapsamından çıkartılmıştır. Bu olumlu bir gelişme olarak görünmesine rağmen;

kanun metninde yer alan "hukuku uhdesinde kalmak kaydıyla işlettirir" cümlesi ile, ülkemiz kömür madenciliğinin, 1978 yılında ruhsatların birleştirilerek havza madenciliğine geçilmiş olması nedeniyle büyük ölçüde gelişme sağladığı göz ardı edilmektedir. Havza madenciliği ile rasyonel işletmecilik yapılabilmekte ve kaynak kaybı önlenmektedir. Benzeri yetkilerin geçmişte nasıl kötü yönde kullanıldığının da unutulmaması gerekir. Bu noktada yapılması gereken, uzun vadeli projeksiyonlarla havzadaki kaynağın verimli ve ekonomik şekilde değerlendirilmesinin yollarını bulmak olmalıdır. Bu konuda tüm taraflara ciddi görevler düşmektedir.

Maden Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklik önerisi, 26.05.2004 tarihinde TBMM Genel kurulunda kabul edilmiştir. Genel olarak bakıldığında, ülkemiz madencilik sektörünün istenilen düzeyde gelişmemiş olmasının nedeni sadece mevcut Maden Kanunu değildir. Diğer pek çok alanda olduğu gibi madencilik alanında da

yol alamayışımızın belirgin nedenleri arasında; stratejik öngörüyle insan kaynakları planlamasını da göz önüne alan ulusal kalkınma modellerinin bir türlü geliştirilemeyip uluslararası finans kuruluşlarının güdümünde ekonomik ve sosyal politikaların uygulanmaya çalışılması, özellikle son yirmi yılda planlama düşüncesinin tamamen bir kenara bırakılması, ekonominin sanayileşme ve yatırım artışlarına dayalı dengeli bir yapıya kavuşturulamaması, sanayileşmenin olmazsa olmaz koşulu olan teknoloji üretimini sağlamak amacıyla geliştirilmesi ve uygulanması gereken ulusal bilim ve teknoloji politikalarının olmayışı, yönetsel yapılardaki verimsizlik, yolsuzluk ve yozlaşma bulunmaktadır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda çevre faktörü göz ardı edilerek madencilik faaliyetlerinin yürütülmesi mümkün değildir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde "ya madencilik ya çevre" dayatması bulunmamaktadır. Madencilik çevreye etkilerini yadsımak mümkün değildir. Ancak, madencilik sektöründe çevre dostu teknoloji ve yöntemlerin kullanılması, madencilik süreçlerinde ya da sonrasında çevrenin korunmasına ya da yenilenmesine yönelik önlemlerin alınması, sektörün gelişmesini engellemeyecek, aksine genel anlamda sektörün gelişimine yönelik katkıyı yapacaktır. Toplumsal, ekonomik

ve çevresel bakımdan sürdürülebilir bir madencilik sektörünün gelişimi; devlet, sektörde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile demokratik kitle örgütleri ve sivil toplum örgütlerinin yapıcı işbirliği ile mümkündür.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında; 14. Kömür kongresinde sunulacak bildirilerin sektörümüzün sorunlarının çözümüne büyük katkıları olacaktır. Bu vesileyle kongremizi destekleyen kamu ve özel tüm madencilik kuruluşlarımıza, bildiri sunarak katkı koyanlara, ve bu kongrenin gerçekleşmesi için emeği geçenlere, ayrıca tüm üyelerimize Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu adına teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Mehmet Torun
Maden Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

